

Posudek k oponentuře bakalářské práce Barbory Hanzlové *Tragédie obecní pastviny*

Oponent: RNDr. Jiří Sádlo, CSc.

Předkládaná práce má 60 stran včetně seznamu literatury a několika stran příloh. Jejím tématem je už v titulu avizovaná komunálně-ekologická koncepce aplikovaná na otázku percepce znečištění prostředí v modelovém území přípražské obce.

Autorka odvedla poctivý kus práce, a to jak výchozí práce rešeršní, tak pozdější výzkumné a interpretační. Tyto části na sebe přesně navazují, takže už při čtení východisek práce se lze domýšlet, jaké asi budou výsledky výzkumu, které následně ve své interpretaci čtenářovo očekávání velmi dobře splňují, takže se rámec tragédie z roviny obecné a abstraktní velmi pěkně posouvá do situace speciální a konkrétní. Tím práce velice zdařilým způsobem naplňuje intence studia na své domácí katedře a přispívá k ještě hlubšímu zakořeňování koncepce trvale udržitelného rozvoje. Celá práce je stručně a jasně formulovaná, provedené výzkumy jsou pečlivě analyzovány z hlediska svých předpokladů. Právě v tom ohledu se práce zařazuje do kontextu současné moderní vědy, úspěšně a metodicky čistě dovozující důsledky svých předpokladů. Proto už na tomto místě s radostí konstatuji, že předkládaná práce splňuje všechny nároky kladené na diplomovou práci a zaslouží nejlepší hodnocení.

V první části autorka podává velmi koncizní přetlumočení výchozí metafory a vývoje názorů na její její ekonomické, ekologické a sociologické důsledky. Velmi pečlivě, přitom srozumitelně a jasně ukazuje evoluci mému tragicko-obecní pastviny. Líčí nelehký vývoj, kterým se výchozí metafora ubírala. Byl to příznačně vývoj, během něž prvotně naivní a pramálo realistická metafora nabírala na síle a životnosti. Celé se to, zdá se mi, dělo dvěma odlišnými mechanismy. Prvním bylo zjemňování předpokladů a domýšlení důsledků nových formulací, tedy v zásadě darwinovská selektivní evoluce, během níž mém získával stále větší adaptaci na prostředí, na něž byl aplikován. Zatímco na počátku byl reálnému prostředí dosti málo odolný, protože poukazem na realitu mohl být snadno zpochybněn, v současnosti už tento mém vykazuje proti prostředí dobrou odolnost. Druhým, pro mě zajímavějším, protože ryze semiologickým mechanismem sebeúdržby je konzervativní replikace tohoto mému. Jak si čtu v jeho historickém vývoji, tak přehledně autorkou podaném, nabývám dojmu, že jeho reformulace vedou k tomu, že nakonec jediné, co ještě brání v plném pochopení problematiky je metafora sama. Ale tu právě zrušit nelze, protože tím by celý mém zanikl a to ovšem patrně nikdo nechce. Tedy celé se to od výchozích krajně podivných premis dostává velkým obloukem zpět do reality, kde to mohlo být dávno, nebýt té nešťastné metafory. Ale to vypětí, toho popsaného papíru!

Tady bych se rád zeptal, jak vlastně vypadá kompetiční prostředí, v němž se tento mém vyvíjel, a které tak přeje podobným metafyzickým náhledům. Mém mohl zaniknout kompeticí s jinými mémy, např. lepšími metaforami, nebo být převálcován mémy cíleně tvořenými protivnou stranou na predaci podobně ekologických mémů, anebo konečně vymřít kontumačně po své radikální reformulaci. Nic z toho se zřejmě nestalo a mě by zajímalo, proč vlastně v příslušných věžích tragédie obecní pastviny straší už tak dlouho.

Spíš jen na okraj: V historii mému mě zaujali legitimizující dědové, a to nejen chudák Aristotel, který už si asi zvykl, že mu přišijí všechno na světě, ale zejména role oné figurky vymřelého amatérského matematika z půli 19. stol. Jeho instalace se mi zdá být – ale tady hádám - stejně trapná a operetní jako dodatečná instalace Mendela

do vyložene antimendelovské genetiky. Není to tedy všechno legitimační mýtus? A vůbec: z čeho byla literární část čerpána? Nepochybuji, že autorka přečetla všechny prameny, ale musím se obdivovat tomu, s jakou erudicí je dala všechny dohromady a ukázala jejich vzájemný vztah. Myslím, že na jejím místě bych to buď nedokázal dát dohromady, anebo kdyby ano, tak bych to asi podával jako určitý svůj objev, a ne jako věc obecně známou, jejíž poskládání se rozumí samo sebou. rád bych se tedy zeptal, jak to tedy s těmi prameny a jejich vývojovou interpretací bylo.

Pokud se týče samotného konceptu tragicko-obecní pastviny, těžko si jej troufnu hodnotit. Přesto cítím určitou potíže a budu rád za reakci. Dobře, metafora pastviny je nesmysl, takto pastvina nikdy nefungovala, všichni věděli, kolik a kde a kdy pást. Malá a obecní pastvina se spíše nikdy nevyčerpala. Co se vyčerpalo, byla velká globální pastvina, třeba dnešní pustiny na středním východě. Tam si tu metaforu lze představit. Jenže: Důsledkem byla adaptace na novou kvalitu. Místo krav ovce, pak velbloudi. Pustiny s judaismem, křesťanstvím a islámem místo zahrad se Sumery, je to hůř? A další věc, není náhodou v pořádku, že dokud se něco nepociťuje diskomfort, tak se nic nepodniká? Ano, od toho máme menšiny jako kouzelníky, cestovatele a vědce, aby řekli pozor, brzo vám ten humus pod okny zahnije a přestane vám to líbit, koukejte si zamést. Ale chtít tuto prozíravost od normálních lidí?

Tím už se dostávám k výzkumné části. Je pěkně doloženo, že obyvatelé Rudné reagují jako truhlíci. Ale autorka dokládá, že kvalitu vzduchu nepokládají za důležitou a špatnou. No pak není divu, že jezdí autem a ne ponižující a nespolehlivou sockou. Naopak když pak socku pokládají za spolehlivou a funkční, nutno tuto zdvořilost vůči nám chudým ocenit.

Na závěr bych rád autorce i jejímu školiteli poděkoval, že jsem se ze světa své odbornosti nakrátko dostal do světa blízko ležícího, a přece tak odlišného. Do světa čipovaných velryb a tygrů, zmrhaných obecních pastvin a spalovaných odpadů. Do světa, v němž se stokrát opakovaná metafyzika stává fyzikou.

Práci doporučuji k obhajobě.

Práci prozatím – ač bude ovšem ještě záležet na diskusi – hodnotím stupněm výborně. K návrhu kreditního hodnocení nemám srovnání s jinými pracemi, ale kloním se k nejvyšším bodovým počtům.

V Praze 20.6.2008
RNDr. Jiří Sádlo